O‘RTA OSIYODA IJTIMOIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali
2-son. 2-qism. Fevral-2026

BO‘LAJAK PEDAGOGLARNING KASBIY IJTIMOIYLASHUV JARAYONIDA PEDAGOGIK TASHKILOTLARNING O‘RNI VA PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI

Bekberdiyeva Gulbahor Ortiqaliyevna
University of Business and Science mustaqil tadqiqotchisi
gulbahorbekberdiyeva@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy muhitga moslashtirish jarayonining muhimligini va pedagogik tashkilotlarning o'rni xaqida yoritilgan bo’lib, ta’lim tizimining zamonaviy talablari, bo'lajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarligini oshirish zarurati, ijtimoiy, psixologik va pedagogik muhitga moslashuv muammolari, shuningdek, pedagogik tashkilotlarning bu jarayonni amalga oshirishdagi roli ko'rib chiqilgan. Pedagogik tashkilotlarning o'qituvchilarni tayyorlashda metodikalar va zamonaviy texnologiyalarni qo'llash, psixologik yordam va o'qituvchilarning professional o'sishini ta'minlashga qaratilgan yondashuvlarni muhokama qilingan.

Kalit so'zlar: Bo'lajak o'qituvchilar, kasbiy muhitga moslashtirish, pedagogik tashkilot, ta'lim tizimi, ijtimoiy moslashuv, psixologik tayyorgarlik, kasbiy faoliyat, innovatsion texnologiyalar, metodikalar, professional o'sish, ta'limda muvaffaqiyat.

Аннотация: В данной статье освещается важность процесса адаптации будущих учителей к профессиональной среде и роль педагогических организаций в этом процессе. Рассматриваются современные требования к системе образования, необходимость повышения профессиональной подготовки будущих педагогов, проблемы адаптации к социальным, психологическим и педагогическим условиям, а также роль педагогических организаций в реализации данного процесса. Обсуждаются подходы, направленные на применение методик и современных технологий в подготовке учителей, оказание психологической поддержки и обеспечение их профессионального роста.

Ключевые слова: будущие учителя, адаптация к профессиональной среде, педагогическая организация, система образования, социальная адаптация,

психологическая подготовка, профессиональная деятельность, инновационные технологии, методики, профессиональный рост, успех в образовании.

Annotation: This article highlights the importance of the process of adapting future teachers to the professional environment and the role of pedagogical organizations in this process. It explores the modern requirements of the education system, the need to enhance the professional training of future educators, issues related to adaptation to social, psychological, and pedagogical environments, and the role of pedagogical institutions in facilitating this process. The article discusses approaches aimed at applying methodologies and modern technologies in teacher preparation, providing psychological support, and ensuring professional growth.

Key words: future teachers, adaptation to the professional environment, pedagogical organization, education system, social adaptation, psychological preparation, professional activity, innovative technologies, methodologies, professional growth, success in education.

I. *KIRISH*

Bugungi kunda ta'lim tizimi, jamiyatning o'zgaruvchan ehtiyojlariga mos ravishda, yuqori malakali va kreativ o'qituvchilarga talabni oshirib bormoqda. O'qituvchilar nafaqat bilim beruvchilar, balki yosh avlodning shakllanishida, ularning ijtimoiy, psixologik va ma'naviy rivojlanishida katta rol o'ynaydi. Shuning uchun bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy muhitga moslashtirish jarayoni, bugungi ta'lim tizimida juda muhim ahamiyatga ega. Ta'lim sifatini oshirish uchun bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy muhitga tayyorlash zarurati kun sayin ortib bormoqda. Ta'lim tizimi zamon talablariga javob beradigan o'qituvchilarni yetishtirishga intilmoqda.

II. MAVJUD ADABIYOTLAR TAHLILI

Bo'lajak pedagoglar nafaqat nazariy bilimlar, balki zamonaviy pedagogik metodika, innovatsion texnologiyalar va ijtimoiy moslashuv ko'nikmalariga ham ega bo'lishi kerak. Pedagogik tashkilotlar ushbu talablarga javob beradigan sharoitlar yaratish orqali o'qituvchilarni tayyorlashda o'z o'rnini mustahkamlashi lozim.

So'nggi yillarda jamiyatda, ayniqsa ta'lim sohasida, ijtimoiy va iqtisodiy o'zgarishlar kuzatilmoqda. Innovatsion texnologiyalar, globalizatsiya va raqamli texnologiyalar ta'lim tizimini yangi yo'nalishlarga olib kelmoqda. Bu o'zgarishlarga moslashish va samarali o'qituvchilarni tayyorlash zarurati muhim ahamiyatga ega.

III. TADQIQOT METADOLOGIYASI

Pedagogik tashkilotlar bo'lajak o'qituvchilarni nafaqat ta'lim berishda, balki zamonaviy muhitga mos ravishda ishlashda ham tayyorlashlari kerak. Ta'lim sohasidagi o'zgarishlarga o'qituvchilar psixologik jihatdan tayyor bo'lishi kerak. O'qituvchilar ko'proq stress va jismoniy, ruhiy bosimga duch kelishi mumkin. Shuning uchun pedagogik tashkilotlar bo'lajak o'qituvchilarning psixologik yordamga ehtiyojlarini qondirishga, ularni o'zaro muloqot va kasbiy etika masalalarida ham tayyorlashga alohida e'tibor qaratishlari zarur.[1] Bu jarayon, o'qituvchilarning o'z kasbiga bo'lgan ishonchini oshiradi va ta'limda muvaffaqiyatga erishishlariga yordam beradi.

Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy muhitga moslashuvini ta'minlash, ularning faoliyatda o'z o'rnini topishlariga yordam beradi. O'qituvchining o'ziga bo'lgan ishonchi va uning muhitga moslashishi jamiyatda ta'lim sohasining samarali ishlashiga hissa qo'shadi. Pedagogik tashkilotlarning bu jarayonni to'g'ri tashkil etishi o'qituvchilarning professional o'sishiga va ta'lim tizimining sifatini oshirishga xizmat qiladi. [2] Pedagogik tashkilotlar bo'lajak o'qituvchilarga bu masalalarda ham tayyorgarlik ko'rsatishi, ularni kasbiy muhitga mos ravishda tayyorlashga e'tibor qaratishlari zarur. O'qituvchilar jamiyatdagi barcha qatlamlarga teng imkoniyatlar yaratish uchun tayyor bo'lishlari kerak.

IV. TAHLIL VA NATIJALAR

Bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy muhitga moslashtirish – bu ta'lim tizimi uchun juda muhim va dolzarb masalalardan biridir. O'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi nafaqat ularning bilim va ko'nikmalarini oshirish, balki pedagogik faoliyatda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan psixologik, ma'naviy va ijtimoiy asoslarga tayyorlashni ham o'z ichiga oladi. Pedagogik tashkilotlar, o'z navbatida, bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy muhitga muvaffaqiyatli moslashtirishda katta rol o'ynaydi.[3] Ushbu jarayon o'qituvchining nafaqat bilim va ko'nikmalarini, balki kasbiy ruhiyatini, mehnat sharoitlariga moslashuvini, shuningdek, o'z-o'zini rivojlantirish imkoniyatlarini ham o'z ichiga oladi.

Kasbiy muhitga moslashish — bu o'qituvchining o'z rolini anglab, o'z bilim va malakasini pedagogik faoliyatda samarali qo'llay olishidir. O'qituvchining shaxsiy va kasbiy jihatdan rivojlanishi, o'ziga bo'lgan ishonchi va pedagogik faoliyatga motivatsiyasi hamda uning kasbiy ehtiyojlari va talablariga moslashish jarayoni

pedagogik tashkilotlarning o'zaro faoliyatiga bevosita bog'liq. Pedagogik tashkilotlar, ya'ni o'qituvchilarni tayyorlovchi oliy ta'lim muassasalari va pedagogik o'quv markazlari, bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy muhitga moslashtirishda muhim rol o'ynaydi. Pedagogik tashkilotlar bo'lajak o'qituvchilarni nazariy va amaliy jihatdan tayyorlashga katta e'tibor qaratadi. O'qituvchilik kasbiga tayyorgarlik nafaqat bilim olishni, balki o'quvchilarga ta'lim berish usullarini o'rganishni, o'qituvchilik metodikalarini qo'llashni, o'zaro kommunikatsiya va pedagogik etika ko'nikmalarini rivojlantirishni ham o'z ichiga oladi. Pedagogik tashkilotlar bu jarayonni to'liq amalga oshirish uchun yuqori malakali pedagoglarni jalb qiladi va zamonaviy ta'lim metodlarini qo'llaydi.Kasbiy muhitga moslashish faqat bilim va ko'nikmalarga emas, balki psixologik tayyorgarlikka ham asoslanadi. Pedagogik tashkilotlar o'qituvchilarni nafaqat kasbiy faoliyatga, balki o'zaro munosabatlarga, jamoada ishlashga, ijtimoiy va psixologik muammolarni hal qilishga ham tayyorlaydi. O'qituvchilik kasbi kuchli stress va psixologik bosimga duch kelishi mumkin, shuning uchun bo'lajak o'qituvchining psixologik chidamliligi va ijtimoiy muhitga moslashish ko'nikmalari juda muhimdir. Pedagogik tashkilotlar psixologik xizmatlar, treninglar, seminarlar va gruppa muhokamalari orqali bu borada yordam ko'rsatadi. Pedagogik tashkilotlar bo'lajak o'qituvchilarga o'z kasbining etikasini, o'qituvchilikning zamonaviy talablarini tushunishga yordam beradi. Shuningdek, o'qituvchilarga mehnat sharoitlariga moslashish, o'qituvchilar jamoasida o'z o'rnini topish, kasbiy faoliyatda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan malakalarni rivojlantirishda qo'llab-quvvatlash ko'rsatadi. Pedagogik tashkilotlar, shuningdek, o'qituvchilarning kasbiy ehtiyojlariga mos xizmatlar va imkoniyatlar yaratishga harakat qiladi.Bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy muhitga moslashtirish jarayonida bir qancha muammolar yuzaga kelishi mumkin. Ularga quyidagilar kiradi:

- Bo'lajak o'qituvchilar uchun kasbiy muhitga moslashish jarayoni ko'pincha qiyin bo'lishi mumkin, chunki ular yangi ijtimoiy va psixologik muhitga o'rganishlari kerak. [4] Ko'pincha, yangi o'qituvchilar birinchi ish haftalarida stress, xavotir va ishonchsizlikni boshdan kechirishadi, bu esa ularning kasbiy faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

- Ba'zan pedagogik tashkilotlar va ta'lim muassasalari o'rtasidagi aloqalar zaif bo'lishi mumkin. O'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini oshirish uchun o'qituvchilarni

amaliyotga jalb qilish, ularning tajribasini oshirish va o'qituvchilarni o'qitish jarayonida aniq va samarali metodlarni qo'llash zarur.

- Ba'zan pedagogik tashkilotlar zarur resurslarga ega bo'lmasligi mumkin, bu esa o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda qiyinchiliklarga olib keladi. O'qituvchilarning samarali tayyorgarligi uchun zarur bo'lgan pedagogik materiallar, zamonaviy texnologiyalar va didaktik vositalarning etishmasligi o'qituvchilarni tayyorlash jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

V. XULOSA

Bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy muhitga moslashtirishda pedagogik tashkilotlarning o‘rni juda muhimdir. O'qituvchilarning kasbiy faoliyatga tayyorlanishi nafaqat bilimlar, balki psixologik, ijtimoiy va kasbiy malakalarga ham asoslanadi. Pedagogik tashkilotlar o'qituvchilarni samarali tayyorlash, ularni yangi muhitga moslashtirish va kasbiy faoliyatda muvaffaqiyatli ishlashlari uchun zarur sharoitlar yaratishi kerak. Bunda o'qituvchilarning bilimlari, malakalari, psixologik chidamliligi va mehnat sharoitlariga moslashuv ko'nikmalarini rivojlantirishga katta e'tibor qaratish zarur. Bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy muhitga moslashtirishda pedagogik tashkilotlarning tashkil etilishi va resurslar bilan ta'minlanishi, shu bilan birga, pedagogik metodlarning va tizimlarning samaradorligini oshirish muhim ahamiyatga ega. Bularning barchasi o'qituvchining kasbiy o'sishi va ta'lim sohasining rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1.Gulbahor Bekberdiyeva 2025). PEDAGOGIK FAOLIYATNI AMALGA OSHIRISH UCHUN O’QITUVCHINING KASBIY TAYYORGARLIGI. “TA’LIM VA TARAQQIYOT” NAMANGAN DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI. 537-543. https://journal.namspi.uz/file/2025032008133703.pdf

2.G.O.Bekberdiyeva (2025). FORMATION OF ORGANIZATIONAL SKILLS OF FUTURE TEACHERS. SCIENCE AND INNOVATION INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL. 102-104. *https://doi.org/10.5281/zenodo.14825535*

3.Bekberdiyeva Gulbahor Ortiqaliyevna 2025. BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING KASBIY MUHITGA MOSLASHTIRISHNING ILMIY VA PEDAGOGIK TAMOYILLARI. TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR. 270-273. https://phoenixpublication.net/index.php/TANQ/article/view/2664

4.Bekberdiyeva Gulbahor Ortiqaliyevna (2025). BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING KASBIY MUHITGA MOSLASHTIRISHNING ILMIY VA PEDAGOGIK TA’MOILLARI. “TOP IZLANUVCHI -2025” ILMIY VA IJODIY ISHLAR TANLOVI. 270-273. https://phoenixpublication.net/index.php/TANQ/article/view/2664/2253

5.Bekberdiyeva Gulbahor Ortiqaliyevna (2024). BO‘LAJAK O’QITUVCHILARNI KASBIY MUHITGA MOSLASHTIRISH TUSHUNCHASI VA MOHIYATI. Nukus Branch Physical Education and Sports (4). 318-323. https://www.researchgate.net/publication/384455691

6.Bekberdiyeva Gulbahor Ortiqaliyevna (2024). GOALS AND TASKS OF FORMING PROFESSIONAL ETHICS SKILLS IN FUTURE TEACHERS. ACADEMIC RESEARCH IN MODERN SCIENCE International scientific-online conference. 25-31. https://doi.org/10.5281/zenodo.11408297.

7.Gulbahor Bekberdiyeva 2025). PEDAGOGIK FAOLIYATNI AMALGA OSHIRISH UCHUN O’QITUVCHINING KASBIY TAYYORGARLIGI. “TA’LIM VA TARAQQIYOT” NAMANGAN DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI. 537-543. https://journal.namspi.uz/file/2025032008133703.pdf

8.G.O.Bekberdiyeva (2025). FORMATION OF ORGANIZATIONAL SKILLS OF FUTURE TEACHERS. SCIENCE AND INNOVATION INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL. 102-104. *https://doi.org/10.5281/zenodo.14825535*

9. Bekberdiyeva Gulbahor Ortiqaliyevna 2025. BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING KASBIY MUHITGA MOSLASHTIRISHNING ILMIY VA PEDAGOGIK TAMOYILLARI. TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR. 270-273. https://phoenixpublication.net/index.php/TANQ/article/view/2664